

LIIKENNE- JA VIESTINTÄVALIOKUNNAN MIETINTÖ 30/2005 vp

Hallituksen esitys alusten aiheuttaman meren pilaantumisen ehkäisemisestä vuonna 1973 tehtyyn kansainväliseen yleissopimukseen liittyvän vuoden 1978 pöytäkirjan IV liitteeseen tehtyjen muutosten hyväksymisestä sekä laiksi muutosten lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 8 päivänä marraskuuta 2005 lähettänyt liikenne- ja viestintävaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen alusten aiheuttaman meren pilaantumisen ehkäisemisestä vuonna 1973 tehtyyn kansainväliseen yleissopimukseen liittyvän vuoden 1978 pöytäkirjan IV liitteeseen tehtyjen muutosten hyväksymisestä sekä laiksi muutosten lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta (HE 188/2005 vp).

Lausunto

Eduskunnan päätöksen mukaisesti ympäristövaliokunta on antanut asiasta lausunnon

(YmVL 42/2005 vp), joka on otettu tämän mietinnön liitteeksi.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitusneuvos Minna Kivimäki, liikenne- ja viestintäministeriö
- ylitarkastaja Outi Väkevä, ympäristöministeriö
- merenkulun ylitarkastaja Jorma Kämäräinen ja tarkastaja Jorma Helavuori, Merenkululaitos.

HALLITUKSEN ESITYS

Kansainvälisen merenkulkujärjestön IMO:n merellisen ympäristön suojelukomitea MEPC hyväksyi vuonna 2004 alusten aiheuttaman meren pilaantumisen ehkäisemisestä vuonna 1973 tehtyyn kansainväliseen yleissopimukseen liittyvän vuoden 1978 pöytäkirjan (ns. Marpol 73/78 -yleissopimuksen) IV liitteen muutokset, joilla liite uudistettiin kokonaisuudessaan. Liite sisäl-

tää määräyksiä aluksista tulevan käymäläjäteveden aiheuttaman pilaantumisen ehkäisemiseksi. Uudistettu liite tuli kansainvälisesti voimaan 1.8.2005. Suomi on ilmoittanut IMO:lle, että muutokset tulevat Suomen osalta voimaan vasta nimenomaisen suostumuksen antamisen jälkeen. Uudistettu IV liite ja voimaansaattamis-

laki on tarkoitettu tulemaan voimaan tasavallan presidentin asetuksella.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana seuraavin huomautuksin.

Uudistettu liite tuli kansainvälisesti voimaan 1.8.2005. Suomi on ilmoittanut Kansainvälinen merenkulkujärjestö IMO:lle, että muutokset tulevat Suomen osalta voimaan vasta nimenomaisen suostumuksen antamisen jälkeen. Valiokunta toteaa, että hyväksymällä uudistetun IV liitteen myös Suomi sitoutuu kansainvälisesti jo voimassa oleviin määräyksiin ja voi täysipainoisesti osallistua mm. liitteen kehittämistyöhön jatkossa. Vaikka Suomessa voimassaoleva, alkuperäiseen Marpol 73/78 -yleissopimukseen perustuva lainsäädäntö on joiltain osin tiukempi kuin muutettu liite, ei ero käytännössä ole ympäristönsuojelullisesti merkittävä. Liikenne- ja viestintäministeriön mukaan Suomessa voimassa olevat käymäläjäteveden jättöpakko ja ns. ei erityismaksua -järjestelmä kannustavat jätteen jättämiseen maihin.

Ympäristöministeriön mukaan Suomi aikoo tehdä Itämeren suojelukomissio HELCOMille aloitteen päästömääräysten tiukentamisesta Itämerellä. HELCOM voisi tällöin hyväksyä suosituksen, että sopimusosapuolet kieltävät oman lippunsa alla kulkevia aluksia laskemasta käymäläjätevesiä Itämereen, mutta muiden lippuvaltioiden aluksiin määräykset voidaan ulottaa vain IMO:n kautta. Ympäristöministeriön mielestä on kuitenkin tärkeää hyväksyä MARPOLin IV liite ensin, minkä jälkeen vasta voidaan tehdä aloite liitteen tiukentamiseksi.

Ympäristövaliokunta on lausunnossaan kiinnittänyt valiokunnan huomiota siihen, että Marpol-yleissopimuksen IV liitteen vaatimukset ovat HELCOMin piirissä sovitusta lievennys-

kiellosta huolimatta Itämeren ja Suomenlahden tilaan nähden aivan liian löysät. Ei erityismaksua -järjestelmä ei vaikuta tilanteeseen millään tavoin olennaisesti. Liitteessä IV tarkoitettujen laitteistojen avulla voidaan ainoastaan desinfioida jätevesi eli poistaa siitä lähinnä kolibakteerit sekä hienontaa aines visuaalisen haitan vähentämiseksi. Keskeisiä rehevöitymisen aiheuttajia eli fosforia ja typpeä laitteistot eivät poista tai vähennä. Etäisyysvaatimuksilla ei ole rehevöitymisongelman kannalta mitään merkitystä, koska ravinteet jäävät kuormittamaan merta niiden päästöpaikasta riippumatta. Noin 2 000 matkustajan risteilyalus kuormittaa siten käymäläjätevedet mereen laskiessaan Itämeren suunnilleen vuosittain yhtä paljon kuin 40 000 asukkaan kaupunki, jonka jätevedet puhdistetaan asianmukaisessa jätevedenpuhdistamossa.

Ympäristövaliokunta pitää välttämättömänä, että käymäläjätevesiä koskevia vaatimuksia Itämerellä tiukennetaan mahdollisimman pian, ja katsoo, että liite IV tulee kuitenkin hyväksyä, vaikka se ei ole ympäristönsuojelutavoitteiden kannalta hyväksyttävä, koska vain liitteen hyväksymällä Suomi voi osallistua liitteen kehittämistyöhön jatkossa. Tämän lisäksi se pitää tärkeänä, että valvontaa tehostetaan ja koulutusta ja neuvontaa sekä itse järjestelmää kehitetään toimivaksi. Edelleen se pitää välttämättömänä, että Suomi on asiassa aloitteellinen ja pyrkii aktiivisesti siihen, että HELCOM-sopimuksen jäsenmaat tekevät IMO:lle aloitteen Itämeren nimeämiseksi Marpol-sopimuksen liitteen IV alaiseksi erityisalueeksi, jolla käymäläjätevesien kaikki mereen päästäminen on kielletty.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että Itämeri lukuunottamatta Venäjän aluevesiä on äskettäin saanut IMO:n erittäin haavoittuvan merialueen statuksen. Valiokunta toteaa, että Itämeren rehevöitymisen torjumiseksi on tärkeää puuttua kaikkiin rehevöittäviin päästöläh-

teisiin ja vaatia kaikilta toimia päästöjen vähentämiseksi. Tämän vuoksi ja ympäristövaliokunnan lausuntoon viitaten valiokunta pitää välttämättömänä, että käymäläjätevesiä koskevia vaatimuksia Itämerellä tiukennetaan mahdollisimman pian ja että Suomi on asiassa aloitteellinen ja pyrkii aktiivisesti siihen, että HELCOM-sopimuksen jäsenmaat tekevät IMO:lle aloitteen Itämeren nimeämiseksi Marpol-sopimuksen liitteen IV alaiseksi erityisalueeksi, jolla käymäläjätevesien kaikki mereen päästäminen on kielletty.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella liikenne- ja viestintävaliokunta ehdottaa,

että eduskunta hyväksyisi alusten aiheuttaman meren pilaantumisen ehkäisemisestä vuonna 1973 tehtyyn kansainväliseen yleissopimukseen liittyvän vuoden 1978 pöytäkirjan IV liitteeseen tehdyt muutokset ja

että lakiehdotus hyväksytään muutamattomana.

Helsingissä 2 päivänä joulukuuta 2005

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Markku Laukkanen /kesk
vpj. Matti Kangas /vas
jäs. Mikko Alatalo /kesk
Leena Harkimo /kok
Saara Karhu /sd
Risto Kuisma /sd
Reijo Paajanen /kok

Erkki Pulliainen /vihr
Pertti Salovaara /kesk
Arto Seppälä /sd
Timo Seppälä /kok
Harry Wallin /sd
Lasse Virén /kok
vjäs. Lyly Rajala /kok.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Mika Boedeker.